ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 24ης Νοεμβρίου 2004 *

Στην υπόθεση Τ-393/02,

Henkel KGaA, με έδρα το Ντύσελντορφ (Γερμανία), εκπροσωπούμενη από τον δικηγόρο C. Osterrieth, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Γραφείου Εναρμονίσεως στο πλαίσιο της Εσωτερικής Αγοράς (εμπορικά σήματα, σχέδια και υποδείγματα) (ΓΕΕΑ), εκπροσωπούμενου από τους U. Pfleghar και G. Schneider,

καθού,

με αντικείμενο προσφυγή που ασκήθηκε κατά της αποφάσεως του τετάρτου τμήματος προσφυγών του ΓΕΕΑ της 3ης Οκτωβρίου 2002 (υπόθεση R 313/2001-4), σχετικά με την καταχώριση ενός τρισδιάστατου σημείου το οποίο αποτελείται από το σχήμα μιας λευκής και διαφανούς φιάλης,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τον H. Legal, πρόεδρο, και τη V. Tiili και τον M. Βηλαρά, δικαστές,

γραμματέας: J. Plingers, υπάλληλος διοικήσεως,

αφού έλαβε υπόψη το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 27 Δεκεμβρίου 2002,

αφού έλαβε υπόψη το υπόμνημα αντικρούσεως που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 24 Απριλίου 2003,

κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 10ης Ιουνίου 2004,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Το ιστορικό της διαφοράς

1 Στις 5 Μαΐου 1999, η προσφεύγουσα υπέβαλε στο Γραφείο Εναρμονίσεως στο πλαίσιο της Εσωτερικής Αγοράς (εμπορικά σήματα, σχέδια και υποδείγματα) (ΓΕΕΑ) αίτηση καταχωρίσεως κοινοτικού σήματος βάσει του κανονισμού (ΕΚ) 40/94 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1993, για το κοινοτικό σήμα (ΕΕ 1994, L 11, σ. 1), όπως έχει τροποποιηθεί.

2 Το σήμα του οποίου ζητήθηκε η καταχώριση είναι το τρισδιάστατο σημείο που απεικονίζεται πιο κάτω:

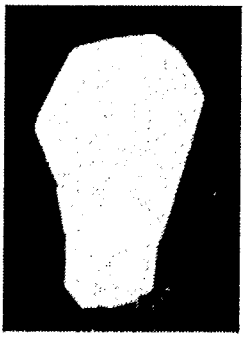

3 Τα χρώματα που διεκδικούνται με το έντυπο αιτήσεως κοινοτικού σήματος είναι το διαφανές και το λευκό.

4 Τα προϊόντα για τα οποία ζητήθηκε η καταχώριση υπάγονται στις κλάσεις 3 και 20 του Διακανονισμού της Νίκαιας, της 15ης Ιουνίου 1957, για τη διεθνή ταξινόμηση των προϊόντων και υπηρεσιών προς τον σκοπό της καταχωρίσεως των σημάτων, όπως έχει αναθεωρηθεί και τροποποιηθεί, και αντιστοιχούν στην ακόλουθη περιγραφή:

— κλάση 3: «Σαπούνια· λευκαντικά παρασκευάσματα και άλλες ουσίες για πλύσιμο· παρασκευάσματα για καθαρισμό και στίλβωση· αρωματικά προϊόντα για απόπλυση· χημικά προϊόντα για καθαρισμό πορσελάνης, πετρών, ξύλου, γυαλιού, μετάλλων και πλαστικών ουσιών»·

— κλάση 20: «Πλαστικά δοχεία για υγρά, ζελατινώδη και πολτώδη προϊόντα».

5 Με έγγραφο της 28ης Σεπτεμβρίου 2000, ο εξεταστής πληροφόρησε την προσφεύγουσα ότι το σήμα της, εφόσον στερείται διακριτικού χαρακτήρα υπό την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94, δεν μπορεί να καταχωριστεί κατ' εφαρμογήν της διατάξεως αυτής. Ο εξεταστής διαπίστωσε ότι μια φιάλη που στέκεται ανάποδα δεν είναι καθόλου ασυνήθιστη στον τομέα των καλλυντικών.

6 Με έγγραφο της 9ης Οκτωβρίου 2000, η προσφεύγουσα αμφισβήτησε την έλλειψη διακριτικού χαρακτήρα του σήματός της. Κατά την προσφεύγουσα, ο συνδυασμός του σχετικού σχήματος και των σχετικών χρωμάτων δημιουργεί διακριτικό χαρακτήρα.

7 Με απόφαση της 23ης Μαρτίου 2001, ο εξεταστής απέρριψε την αίτηση κατ' εφαρμογήν του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94.

8 Στις 28 Μαρτίου 2001, η προσφεύγουσα άσκησε βάσει του άρθρου 59 του κανονισμού 40/94 προσφυγή ενώπιον του ΓΕΕΑ κατά της αποφάσεως του εξεταστή.

9 Με απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2002 (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση), το τέταρτο τμήμα προσφυγών του ΓΕΕΑ απέρριψε την προσφυγή. Αμφισβήτησε ότι κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94 υφίσταται εγγενής διακριτικός χαρακτήρας του σήματος του οποίου ζητήθηκε η καταχώριση. Στην ουσία, το τμήμα προσφυγών θεώρησε ότι το σήμα του οποίου ζητήθηκε η καταχώριση αποτελείται από το σχήμα και από το χρώμα που έχουν συνήθως τα δοχεία ειδών καθαρισμού και ότι ο συνδυασμός τους στερείται παντελώς διακριτικού χαρακτήρα. Κατά το τμήμα προσφυγών, κανένα από τα χαρακτηριστικά του σημείου του οποίου ζητήθηκε η καταχώριση δεν έχει εγγενή διακριτικό χαρακτήρα, οπότε είναι απίθανο ο μέσος καταναλωτής, ο οποίος δίνει μικρή προσοχή στο σχήμα και στο χρώμα των δοχείων ειδών καθαρισμού, να εκλάβει τα χαρακτηριστικά αυτά ως ενδείξεις εμπορικής καταγωγής.

Αιτήματα των διαδίκων

10 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση·

— να καταδικάσει το ΓΕΕΑ στα δικαστικά έξοδα.

11 Το ΓΕΕΑ ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή·

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί της ουσίας

12 Η προσφεύγουσα διατυπώνει, στην ουσία, ένα και μοναδικό λόγο ακυρώσεως με τον οποίο προβάλλει παράβαση του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94.

Επιχειρήματα των διαδίκων

13 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί την εκτίμηση του τμήματος προσφυγών, το οποίο συνήγαγε ότι το σήμα του οποίου ζητήθηκε η καταχώριση δεν έχει διακριτικό χαρακτήρα. Ένα σήμα έχει συγκεκριμένο διακριτικό χαρακτήρα όταν μπορεί να εκληφθεί από το κοινό ως μέσο διακρίσεως των προϊόντων ή υπηρεσιών μιας επιχειρήσεως από εκείνα άλλων επιχειρήσεων. Ο διακριτικός χαρακτήρας πρέπει να διαπιστώνεται για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που αναφέρει η αίτηση καταχωρίσεως κοινοτικού σήματος [βλ., στο ίδιο πνεύμα, την απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Ιουλίου 1999, Τ-163/98, Procter & Gamble κατά ΓΕΕΑ (BABY-DRY), Συλλογή 1999, σ. II-2383, σκέψη 21].

14 Όσον αφορά τα προϊόντα που προσφέρονται στον καταναλωτή υπό υγρά μορφή, η προσφεύγουσα θεωρεί ότι οι κατασκευαστές τους έχουν κατά τον σχεδιασμό των συσκευασιών –εν προκειμένω, ενός δοχείου υπό μορφή φιάλης– μεγάλο περιθώριο ελιγμών. Το κοινό έχει επίγνωση αυτού και επιπλέον είναι δυνατόν οι κατασκευαστές να έχουν σχεδιάσει και να χρησιμοποιούν τη συσκευασία ως ένδειξη της καταγωγής του προϊόντος. Η προσφεύγουσα αναφέρει το παράδειγμα της φιάλης της Coca-Cola, την οποία θεωρεί πολύ γνωστή σε όλον τον κόσμο, ως απόδειξη του ότι ειδικά το σχήμα της φιάλης μπορεί να δείξει την καταγωγή του προϊόντος.

15 Όσον αφορά το σχετικό σχήμα, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, με βάση παραδείγματα που αναφέρει, ότι το δοχείο έχει πολλές ιδιαιτερότητες οι οποίες το διαφοροποιούν σαφώς από άλλα δοχεία που χρησιμοποιούνται για όμοια προϊόντα. Η προσφεύγουσα περιγράφει το σχετικό σήμα ως ιδιαιτέρως πεπιεσμένη φιάλη, της οποίας το σχήμα θυμίζει, αν κοιταχθεί κατά πρόσωπο, το σχήμα ενός χαρταετού –δηλαδή ένα σχήμα όπου δύο τρίγωνα διαφορετικού εμβαδού έχουν κοινή βάση– ενώ οι κορυφές του άνω και του κάτω τριγώνου έχουν συμπιεστεί. Κατά την προσφεύγουσα, το άνω τρίγωνο –χωρίς τη συμπίεση– είναι σχεδόν ισόπλευρο, ενώ το κάτω τρίγωνο είναι ισοσκελές. Η φιάλη φέρει πώμα.

16 Κατά την περιγραφή της προσφεύγουσας, το πώμα, το οποίο αποτελείται από ένα «αδιαφανές πλαστικό» υλικό, έχει στην ουσία το σχήμα ενός εξαέδρου, το μήκος των πλαϊνών ακμών του οποίου έχει προς το μήκος των μπροστινών ακμών λόγο περίπου 1 προς 2. Το πώμα, του οποίου το ύψος αντιστοιχεί περίπου στο 20 % του συνολικού ύψους της φιάλης, φέρει μπροστά και πίσω το σχήμα του γράμματος V το οποίο προεξέχει και ενώνεται με το περίγραμμα των πλαϊνών ακμών του σώματος της φιάλης. Πάνω από το πώμα βρίσκεται το λεπτό σώμα της φιάλης, το οποίο αποτελείται από ένα διαφανές γαλακτώδους χρώματος πλαστικό υλικό. Η κορυφή του άνω τριγώνου έχει συμπιεστεί, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί μια τετράγωνη επιφάνεια και, μπροστά και πίσω, μια ελαφρώς κυρτή επιφάνεια. Το σώμα της φιάλης έχει μέγιστο βάθος που αντιστοιχεί περίπου στο μήκος των πλαϊνών ακμών του πώματος.

17 Επιπλέον, η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι το σχετικό δοχείο δημιουργεί επίτηδες αντίθεση με τα παραδοσιακά σχήματα που είναι διαθέσιμα για δοχεία αυτού του είδους. Κατά την προσφεύγουσα, το δοχείο χαρακτηρίζεται από μεγάλο αριθμό γωνιών, ακμών και επιφανειών οι οποίες του δίνουν την εμφάνιση κρυστάλλου, πράγμα που ενισχύεται από το γαλακτώδες λευκό χρώμα. Το δοχείο έχει επίτηδες κοφτές γωνίες και δίνει ηθελημένα μια αίσθηση επιθετικότητας, η δε προσφεύγουσα υπογραμμίζει εδώ ότι προβλέπεται να μπορεί το δοχείο να χρησιμοποιηθεί ξανά για είδη καθαρισμού αποχωρητηρίων. Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, αντιθέτως προς τα άλλα δοχεία, το πώμα του δοχείου είναι ενσωματωμένο στην όλη εικόνα, οπότε η συσκευασία θυμίζει έναν μονόλιθο. Τέλος, η προσφεύγουσα διαπιστώνει ότι το δοχείο διακρίνεται από τα γνωστά σχήματα λόγω του ότι είναι ιδιαιτέρως πεπιεσμένο.

18 Η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι το σήμα της έχει καταχωριστεί ως διεθνές σήμα κατ' εφαρμογήν του υπογεγραμμένου στη Μαδρίτη στις 27 Ιουνίου 1989 πρωτοκόλλου που αφορά τη Συμφωνία της Μαδρίτης σχετικά με τη διεθνή καταχώριση σημάτων. Ένδεκα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και συγκεκριμένα το Βασίλειο του Βελγίου, το Βασίλειο της Δανίας, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, το Βασίλειο της Ισπανίας, η Γαλλική Δημοκρατία, η Ιταλική Δημοκρατία, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, η Δημοκρατία της Αυστρίας, η Πορτογαλική Δημοκρατία και η Δημοκρατία της Φινλανδίας, δεν εναντιώθηκαν στην καταχώριση. Το Βασίλειο της Δανίας είχε αρχικά προβάλει έναν λόγο απαραδέκτου της καταχωρίσεως, αλλά τελικά το δανικό Γραφείο σημάτων δέχθηκε την καταχώριση του σήματος

εκθέτοντας ότι ακολουθεί την πρακτική του ΓΕΕΑ για τα τρισδιάστατα σήματα. Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι το σχετικό σήμα έχει καταχωριστεί ως εθνικό σήμα στην Ελβετία.

19 Το ΓΕΕΑ υποστηρίζει ότι το τμήμα προσφυγών ορθώς θεώρησε ότι το σχετικό τρισδιάστατο σημείο στερείται διακριτικού χαρακτήρα.

20 Για να μπορέσει η συσκευασία να αποτελέσει σήμα, πρέπει να είναι ικανή να δώσει στον καταναλωτή μια ένδειξη για την καταγωγή του προϊόντος και έτσι να επηρεάσει την απόφασή του αγοράς, καθόσον μόνον σε αυτή την περίπτωση η συσκευασία του προϊόντος μπορεί να εγγυηθεί ότι όλα τα προϊόντα που φέρουν το σήμα κατασκευάστηκαν υπό τον έλεγχο μιας και μόνο επιχειρήσεως (απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Σεπτεμβρίου 1998, C-39/97, Canon, Συλλογή 1998, σ. I-5507, σκέψη 28).

21 Το ΓΕΕΑ ισχυρίζεται μεταξύ άλλων ότι η συσκευασία προϊόντων που δεν μπορούν να διανεμηθούν χωρίς να έχουν συσκευαστεί εκλαμβάνεται από τον καταναλωτή μόνον ως συσκευασία η οποία προστατεύει το προϊόν. Στην περίπτωση προϊόντων μαζικής παραγωγής, όπως εν προκειμένω, ο καταναλωτής δεν συνδέει το σχήμα ή τη συσκευασία του προϊόντος με την εμπορική καταγωγή του προϊόντος. Ο καταναλωτής εκλαμβάνει τη συσκευασία του προϊόντος ως ένδειξη της καταγωγής του μόνον αν η συσκευασία παρουσιάζεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να ελκυστεί η προσοχή του –π.χ., όταν η συσκευασία διακρίνεται σαφώς από εκείνες που χρησιμοποιούνται για τα σχετικά προϊόντα. Το ΓΕΕΑ επικαλείται την απόφαση του Πρωτοδικείου της 7ης Φεβρουαρίου 2002, Τ-88/00, Mag Instrument κατά ΓΕΕΑ (Σχήμα φακών τσέπης) (Συλλογή 2002, σ. II-467, σκέψη 37), κατά την οποία ναι μεν ο σχετικός καταναλωτής έχει συνηθίσει να βλέπει σχήματα ανάλογα με το τότε επίμαχο τα οποία έχουν μεγάλη ποικιλία σχεδίου, πλην όμως τέτοια σχήματα αποτελούν παραλλαγές ενός από τα συνήθη σχήματα και όχι ένδειξη της εμπορικής καταγωγής των προϊόντων.

22 Επομένως, κατά το ΓΕΕΑ, πρέπει να καθοριστεί ποια εντύπωση δημιουργεί η συσκευασία στον καταναλωτή στον οποίο απευθύνεται το σχετικό προϊόν. Κατά συνέπεια, πρέπει να ληφθεί υπόψη η τεκμαιρόμενη προσδοκία του μέσου καταναλωτή ο οποίος έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι σε λογικό βαθμό προσεκτικός (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Ιουλίου 1998, C-210/96, Gut Springenheide και Tusky, Συλλογή 1998, σ. I-4657, σκέψη 31).

23 Το ΓΕΕΑ ισχυρίζεται επίσης ότι το τμήμα προσφυγών ορθώς εκτίμησε το πώς εκλαμβάνεται το σημείο από το ενδιαφερόμενο κοινό. Ναι μεν το σχετικό δοχείο έχει όντως κάποιες ιδιαιτερότητες όσον αφορά τον σχεδιασμό του, όπως το σχήμα του και τα χρώματά του, οι οποίες το διακρίνουν από τα δοχεία που συνήθως χρησιμοποιούνται στην αγορά για ομοειδή προϊόντα, πλην όμως τούτο δεν είναι αρκετό για να δώσει στο σχετικό δοχείο διακριτικό χαρακτήρα, ο οποίος προϋποθέτει το να μπορεί το δοχείο αυτό να εκληφθεί από τον καταναλωτή ως ένδειξη της καταγωγής του προϊόντος.

24 Όσο για την τυχόν ιδιαιτερότητα των χρωμάτων, το ΓΕΕΑ υποστηρίζει ότι η πείρα δείχνει ότι η επιλογή ενός λευκού πώματος ή μιας διαφανούς φιάλης είναι ευρέως διαδεδομένη στον σχετικό τομέα. Τα χρώματα που επελέγησαν δεν μπορούν να θεωρηθούν ασυνήθιστα. Κατά το ΓΕΕΑ, η επιλογή μιας διαφανούς φιάλης δεν αποτελεί κατά κυριολεξία επιλογή χρώματος. Συγκεκριμένα, το δοχείο και το χρώμα του τίθενται σε δεύτερη μοίρα όταν ο καταναλωτής αντιλαμβάνεται ευθέως την ουσία που περιέχεται στο δοχείο.

25 Όσον αφορά το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι το σχήμα του σχετικού δοχείου διακρίνεται σαφώς από το σχήμα των άλλων ειδών καθαρισμού αποχωρητηρίων, το ΓΕΕΑ υπογραμμίζει ότι η προσφεύγουσα κατέθεσε την αίτησή της για διάφορα προϊόντα των κλάσεων 3 και 20, ο δε κατάλογος είναι ευρύτατος και καλύπτει και τις συσκευασίες για οδοντοσκευάσματα, καλλυντικά –π.χ., «ζελ» για ντους– ή είδη καθαρισμού πιατικών, προϊόντα για τα οποία το σχετικό σχήμα χρησιμοποιείται κοινώς. Μολονότι η προσφεύγουσα προβλέπει ότι θα χρησιμοποιεί το σχετικό σχήμα μόνο για είδη καθαρισμού αποχωρητηρίων, το ΓΕΕΑ υποστηρίζει ότι οφείλει

να εκτιμήσει τον διακριτικό χαρακτήρα του σχήματος αυτού σε σχέση με το σύνολο των προϊόντων που καλύπτει η αίτηση καταχωρίσεως κοινοτικού σήματος.

26 Το ΓΕΕΑ δέχεται ότι είναι δυνατόν κάποια δοχεία που προσφέρονται στην αγορά να έχουν διαφορετικό σχήμα από εκείνο του σημείου του οποίου ζητήθηκε η καταχώριση. Ωστόσο, τούτο ουδόλως σημαίνει ότι το σχετικό σημείο έχει εγγενή διακριτικό χαρακτήρα. Κατά το ΓΕΕΑ, το σχήμα που επιλέγεται πρέπει να έχει ειδικά χαρακτηριστικά που μπορούν να ελκύσουν την προσοχή του καταναλωτή, πράγμα που συνεπάγεται ότι πρέπει να διακρίνεται σαφώς από τα συνηθισμένα σχήματα. Εξάλλου, το γεγονός ότι ένα δοχείο ειδών καθαρισμού μπορεί να μείνει όρθιο δεν δύναται να αποτελέσει ειδικό χαρακτηριστικό που μπορεί να ελκύσει την προσοχή του καταναλωτή· αντιθέτως, πρόκειται για έναν τρόπο παρουσιάσεως ο οποίος είναι σχετικά διαδεδομένος, π.χ., για τα σωληνάρια οδοντόκρεμας. Εν προκειμένω, το ΓΕΕΑ ισχυρίζεται ότι ο καταναλωτής δεν μπορεί να συναγάγει από τον τρόπο συσκευασίας που επελέγη για είδη καθαρισμού ότι πρόκειται για ένδειξη της εμπορικής καταγωγής των προϊόντων. Κατά συνέπεια, το ΓΕΕΑ ισχυρίζεται ότι ακόμη και ο συνδυασμός των στοιχείων του δοχείου δεν μπορεί να κάνει τον καταναλωτή να εκλάβει το σχετικό σχήμα ως κάτι άλλο από μια απλώς και μόνον συσκευασία· τελικά, ο καταναλωτής δεν θα αντιληφθεί την εμπορική καταγωγή των προϊόντων.

27 Έτσι, το ΓΕΕΑ συνάγει ότι το σήμα του οποίου ζητήθηκε η καταχώριση στερείται, από κάθε άποψη, του ελάχιστου διακριτικού χαρακτήρα που απαιτείται για την καταχώριση.

28 Επιπλέον, όσον αφορά τις παλαιότερες εθνικές καταχωρίσεις, το ΓΕΕΑ δέχεται ότι είναι ευχής έργον να συγκλίνουν η πρακτική των κρατών μελών και η πρακτική του ΓΕΕΑ, πλην όμως νομικώς οι εθνικές αρχές δεν δεσμεύονται από τις αποφάσεις του ΓΕΕΑ και αντιστρόφως. Έτσι, οι καταχωρίσεις που γίνονται πλέον σε κράτη μέλη αποτελούν μόνον ένα στοιχείο που, χωρίς να είναι καθοριστικό, μπορεί να ληφθεί υπόψη [απόφαση του Πρωτοδικείου της 31ης Ιανουαρίου 2001, Τ-331/99, Mitsubishi HiTec Paper Bielefeld κατά ΓΕΕΑ (Giroform), Συλλογή 2001, σ. II-433, σκέψη 26].

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

29 Κατά το άρθρο 4 του κανονισμού 40/94, το σχήμα ενός προϊόντος ή της συσκευασίας του δύναται να αποτελέσει κοινοτικό σήμα υπό την προϋπόθεση ότι είναι ικανό να διακρίνει τα προϊόντα μιας επιχειρήσεως από εκείνα άλλων επιχειρήσεων. Επιπλέον, κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του πιο πάνω κανονισμού, δεν γίνονται δεκτά για καταχώριση τα «σήματα που στερούνται διακριτικού χαρακτήρα».

30 Πρέπει να υπομνησθεί, πρώτον, ότι, κατά τη νομολογία, τα σήματα που αφορά το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94 είναι, μεταξύ άλλων, εκείνα τα οποία το ενδιαφερόμενο κοινό θεωρεί ότι χρησιμοποιούνται κοινώς στις συναλλαγές για την παρουσίαση των σχετικών προϊόντων ή υπηρεσιών ή για τα οποία υπάρχουν, το λιγότερο, συγκεκριμένα στοιχεία που επιτρέπουν το συμπέρασμα ότι μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατά τον τρόπο αυτόν [αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 20ής Νοεμβρίου 2002, T-79/01 και T-86/01, Bosch κατά ΓΕΕΑ (Kit Pro και Kit Super Pro), Συλλογή 2002, σ. II-4881, σκέψη 19, και της 3ης Δεκεμβρίου 2003, T-305/02, Nestlé Waters France κατά ΓΕΕΑ (Σχήμα φιάλης), Συλλογή 2003, σ. II-5207, σκέψη 28]. Εξάλλου, τα σημεία που αφορά η διάταξη αυτή δεν μπορούν να επιτελέσουν την ουσιώδη λειτουργία του σήματος, δηλαδή να προσδιορίσουν την καταγωγή του προϊόντος ή της υπηρεσίας, προκειμένου να δώσουν τη δυνατότητα στον καταναλωτή ο οποίος αποκτά το προϊόν ή δέχεται την υπηρεσία που προσδιορίζεται από το σήμα να προβεί αργότερα στην ίδια επιλογή, αν η εμπειρία αποδειχθεί θετική, ή σε άλλη επιλογή, αν η εμπειρία αυτή αποδειχθεί αρνητική [απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Φεβρουαρίου 2002, T-79/00, Rewe-Zentral κατά ΓΕΕΑ (LITE), Συλλογή 2002, σ. II-705, σκέψη 26· προαναφερθείσα απόφαση Kit Pro και Kit Super Pro, σκέψη 19· απόφαση της 30ής Απριλίου 2003, T-324/01 και T-110/02, Axions και Belce κατά ΓΕΕΑ (Σχήμα πούρου χρώματος καφέ και σχήμα ράβδου χρυσού χρώματος χρυσαφί), Συλλογή 2003, σ. II-1897, σκέψη 29, και προαναφερθείσα απόφαση «Σχήμα φιάλης», σκέψη 28].

31 Επιπλέον, όταν πρόκειται για τρισδιάστατα σήματα, όσο περισσότερο το σχήμα του οποίου ζητείται η καταχώριση προσεγγίζει το σχήμα που πιθανότατα θα έχει το σχετικό προϊόν, τόσο πιθανότερο είναι το σχήμα αυτό να στερείται διακριτικού

χαρακτήρα υπό την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94. Αντιθέτως, ένα σήμα το οποίο αποκλίνει σημαντικά από τα γενικώς ισχύοντα ή από τις συνήθειες του κλάδου και ως εκ τούτου επιτελεί τη βασική του λειτουργία δεν στερείται διακριτικού χαρακτήρα (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 12ης Φεβρουαρίου 2004, C-218/01, Henkel, Συλλογή 2004, σ. I-1725, σκέψη 49, και της 29ης Απριλίου 2004, C-456/01 P και C-457/01 P, Henkel κατά ΓΕΕΑ, Συλλογή 2004, σ. I-5089, σκέψη 39)

32 Ο διακριτικός χαρακτήρας ενός σήματος πρέπει να εκτιμάται μόνο σε σχέση, αφενός, με τα προϊόντα για οποία ή τις υπηρεσίες για τις οποίες ζητείται η καταχώριση και, αφετέρου, με την αντίληψη του ενδιαφερόμενου κοινού (προαναφερθείσες αποφάσεις LITE, σκέψη 27, και Kit Pro και Kit Super Pro, σκέψη 20).

33 Πρέπει να σημειωθεί ότι τα προϊόντα που προσδιορίζει το σήμα του οποίου ζητήθηκε η καταχώριση είναι προϊόντα ευρείας καταναλώσεως που προορίζονται για το σύνολο των καταναλωτών. Κατά συνέπεια, ο διακριτικός χαρακτήρας του σχετικού σήματος πρέπει να εκτιμηθεί λαμβανομένης υπόψη της τεκμαιρόμενης προσδοκίας του μέσου καταναλωτή ο οποίος έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι σε λογικό βαθμό προσεκτικός (απόφαση του Δικαστηρίου της 22ας Ιουνίου 1999, C-342/97, Lloyd Schuhfabrik Meyer, Συλλογή 1999, σ. I-3819, σκέψη 26).

34 Πρέπει επίσης να υπομνησθεί ότι ο τρόπος που το ενδιαφερόμενο κοινό εκλαμβάνει τα σήματα επηρεάζεται από το επίπεδο προσοχής του κοινού αυτού, το οποίο επίπεδο είναι δυνατόν να μεταβάλλεται αναλόγως της κατηγορίας των σχετικών προϊόντων ή υπηρεσιών (βλ., κατ' αναλογία, την προαναφερθείσα απόφαση Lloyd Schuhfabrik Meyer, σκέψη 26). Είναι πασίδηλο ότι οι επιχειρηματίες που δρουν στην αγορά των ειδών καθαρισμού, η οποία χαρακτηρίζεται από ισχυρό ανταγωνισμό, είναι όλοι αντιμέτωποι με τεχνικής φύσεως επιταγές σχετικά με τη συσκευασία των εν λόγω προϊόντων και υποχρεούνται να θέτουν σε αυτά την αναγκαία ετικέτα. Υπό τις συνθήκες αυτές, οι επιχειρηματίες έχουν ισχυρό κίνητρο να καταστήσουν τα προϊόντα τους αναγνωρίσιμα σε σχέση με τα προϊόντα των ανταγωνιστών τους,

ιδίως όσον αφορά την εμφάνισή τους και τον σχεδιασμό της συσκευασίας τους, προκειμένου να ελκύσουν την προσοχή των καταναλωτών. Επομένως, ο μέσος καταναλωτής έχει πλήρη ικανότητα να εκλάβει το σχήμα της συσκευασίας των σχετικών προϊόντων ως ένδειξη της εμπορικής καταγωγής τους, εφόσον το σχήμα αυτό έχει επαρκή χαρακτηριστικά για να κρατήσει την προσοχή του πιο πάνω καταναλωτή (βλ., στο ίδιο πνεύμα, την προαναφερθείσα απόφαση «Σχήμα φιάλης», σκέψη 34).

35 Επιπλέον, πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94 ουδόλως διακρίνει μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών σημάτων. Επομένως, κατά την εκτίμηση του διακριτικού χαρακτήρα των τρισδιάστατων σημάτων που αποτελούνται από το σχήμα των ίδιων των προϊόντων ή από το σχήμα της συσκευασίας των εν λόγω προϊόντων, δεν πρέπει να εφαρμόζονται κριτήρια αυστηρότερα από εκείνα που εφαρμόζονται σε άλλες κατηγορίες σημάτων (βλ., στο ίδιο πνεύμα, την προαναφερθείσα απόφαση «Σχήμα φιάλης», σκέψη 35).

36 Στην προσβαλλόμενη απόφαση, το τμήμα προσφυγών συνάγει την έλλειψη διακριτικού χαρακτήρα του σχετικού σήματος θεωρώντας ότι «το σχετικό σημείο αποτελείται στην ουσία από ένα δοχείο σχήματος που, αφενός, θυμίζει το σχήμα ενός ανάποδου αχλαδιού, του οποίου το ένα άκρο είναι ευρύτερο και από το άλλο άκρο λείπει ένα κομμάτι, και, αφετέρου, έχει αισθητώς πεπιεσμένες πλευρές». Διαπιστώνει επίσης ότι «κανένα από τα χαρακτηριστικά αυτά δεν φαίνεται να έχει διακριτικό χαρακτήρα, ανεξαρτήτως του αν εξεταστούν μεμονωμένα ή σε συνδυασμό τα μεν με τα δε», ότι «το σχετικό σχήμα δεν μπορεί να θεωρηθεί εγγενώς διακριτικό», ότι «ούτε οι πεπιεσμένες πλευρές ούτε η επίπεδη κορυφή και η επίπεδη βάση μεταβάλλουν σημαντικά την όλη εντύπωση η οποία δημιουργείται από το σχήμα» και ότι «είναι απίθανο ο σχετικός καταναλωτής να προσέξει τα χαρακτηριστικά αυτά και να τα εκλάβει ως ένδειξη συγκεκριμένης εμπορικής καταγωγής». Όσον αφορά τον συνδυασμό χρωμάτων ο οποίος διεκδικείται για το σχετικό σχήμα, το τμήμα προσφυγών διαπιστώνει ότι ούτε ο συνδυασμός αυτός μεγαλώνει τον διακριτικό χαρακτήρα του σήματος. Κατά συνέπεια, το τμήμα προσφυγών εκτιμά ότι «από τον συνδυασμό των μη διακριτικών τρισδιάστατων αυτών χαρακτηριστικών και του μη διακριτικού χρώματος δεν μπορεί να προκύψει ένα σημείο που θα είχε τον ελάχιστο διακριτικό χαρακτήρα που απαιτείται».

37 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, για να εκτιμηθεί αν το σχήμα της σχετικής φιάλης δύναται να εκληφθεί από το κοινό ως ένδειξη της καταγωγής του προϊόντος, πρέπει να αναλυθεί η όλη εντύπωση την οποία δημιουργεί η εμφάνιση της φιάλης αυτής (βλ., στο ίδιο πνεύμα, την απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Νοεμβρίου 1997, C-251/95, SABEL, Συλλογή 1997, σ. I-6191, σκέψη 23, και την προαναφερθείσα απόφαση «Σχήμα φιάλης», σκέψη 39).

38 Εν προκειμένω, το σήμα του οποίου ζητήθηκε η καταχώριση αποτελείται από το σχήμα μιας λευκής και διαφανούς φιάλης. Πρόκειται για πλαστικό δοχείο το οποίο έχει διαφανές σώμα και λευκό πώμα. Στην μπροστινή και στην πίσω όψη του πώματος προεξέχει ένα σχήμα σε γράμμα V το οποίο ενώνεται με το περίγραμμα των πλαϊνών ακμών του σώματος του δοχείου. Το δοχείο παριστάνεται να στέκεται ανάποδα.

39 Όσον αφορά την εκτίμηση των διαφόρων στοιχείων πρέπει να υπομνησθεί ότι ένα σημείο που αποτελείται από συνδυασμό στοιχείων κάθε ένα από τα οποία στερείται διακριτικού χαρακτήρα δύναται να έχει διακριτικό χαρακτήρα υπό την προϋπόθεση ότι συγκεκριμένες ενδείξεις, οι οποίες συνίστανται μεταξύ άλλων στον τρόπο που συνδυάζονται τα διάφορα στοιχεία, δείχνουν ότι αντιπροσωπεύει κάτι παραπάνω από απλώς και μόνον το άθροισμα των στοιχείων που το συνθέτουν (βλ., στο ίδιο πνεύμα, τις προαναφερθείσες αποφάσεις Kit Pro και Kit Super Pro, σκέψη 29, και «Σχήμα φιάλης», σκέψη 40).

40 Ειδικότερα, όσον αφορά το σχετικό σχήμα, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι από την εξέταση όλων των εγγράφων που προσκομίστηκαν από τους διαδίκους προκύπτει ότι ο συνδυασμός των στοιχείων είναι όντως ειδικός και δεν μπορεί να θεωρηθεί εντελώς κοινός για όλα τα σχετικά προϊόντα. Συγκεκριμένα, πρέπει να σημειωθεί ότι το δοχείο του οποίου ζητήθηκε η καταχώριση έχει ορισμένες ιδιαιτερότητες οι οποίες το διακρίνουν από τα δοχεία που συνήθως χρησιμοποιούνται στην αγορά για είδη καθαρισμού. Εν προκειμένω, πρέπει να διαπιστωθεί, όπως ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, ότι το σχετικό δοχείο έχει ιδιαιτέρως κοφτές γωνίες και ότι οι γωνίες, οι ακμές και οι επιφάνειες το κάνουν να μοιάζει με κρύσταλλο. Επιπλέον, το δοχείο θυμίζει έναν μονόλιθο, καθόσον το πώμα είναι ενσωματωμένο στην όλη εικόνα. Τέλος, το δοχείο είναι ιδιαιτέρως πεπιεσμένο. Κατά συνέπεια, ο συνδυασμός

αυτός δίνει στη σχετική φιάλη μια ιδιαίτερη και ασυνήθιστη όψη, η οποία είναι ικανή να κρατήσει την προσοχή του ενδιαφερόμενου κοινού και να παράσχει στο κοινό αυτό, το οποίο είναι ευαισθητοποιημένο σχετικά με το σχήμα της συσκευασίας των εν λόγω προϊόντων, τη δυνατότητα να διακρίνει τα προϊόντα που αφορά η αίτηση καταχωρίσεως κοινοτικού σήματος από εκείνα που έχουν άλλη εμπορική καταγωγή [βλ., στο ίδιο πνεύμα, την απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Μαρτίου 2003, T-128/01, DaimlerChrysler κατά ΓΕΕΑ (Μάσκα αυτοκινήτου), Συλλογή 2003, σ. II-701, σκέψεις 46 και 48, και την προαναφερθείσα απόφαση «Σχήμα φιάλης», σκέψη 41].

41 Επιπλέον, λαμβανομένων υπόψη των δοχείων που χρησιμοποιούνται για ανάλογα προϊόντα όπως δείχνουν, μεταξύ άλλων, τα παραδείγματα που ανέφερε η προσφεύγουσα, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το λευκό και διαφανές της φιάλης δεν θέτει υπό αμφισβήτηση τον διακριτικό χαρακτήρα του σημείου του οποίου ζητήθηκε η καταχώριση.

42 Τελικά, πρέπει να υπομνησθεί ότι αρκεί ελάχιστος διακριτικός χαρακτήρας για να μη μπορέσει να αντιταχθεί ο λόγος απαραδέκτου της καταχωρίσεως ο οποίος προβλέπεται στο άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94 [βλ. την απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Φεβρουαρίου 2002, T-34/00, Eurocool Logistik κατά ΓΕΕΑ (EUROCOOL), Συλλογή 2002, σ. II-683, σκέψη 39, και, στο ίδιο πνεύμα, την προαναφερθείσα απόφαση «Μάσκα αυτοκινήτου», σκέψη 49]. Κατά συνέπεια, εφόσον, όπως προεκτέθηκε, το σήμα του οποίου ζητήθηκε η καταχώριση αποτελείται από χαρακτηριστικό συνδυασμό στοιχείων παρουσιάσεως ο οποίος το διακρίνει από τα άλλα σχήματα που υπάρχουν στην αγορά των σχετικών προϊόντων, πρέπει να θεωρηθεί ότι το σχετικό σήμα, λαμβανόμενο στο σύνολό του, έχει τον ελάχιστο διακριτικό χαρακτήρα που απαιτείται.

43 Επιπλέον, πρέπει να υπομνησθεί ότι ένδεκα από τα δεκαπέντε κράτη μέλη που αριθμούσε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα όταν κατατέθηκε η αίτηση καταχωρίσεως κοινοτικού σήματος δεν εναντιώθηκαν στην καταχώριση πανομοιότυπου σχήματος ως διεθνούς σήματος, υπό το σύστημα της Μαδρίτης σχετικά με τη διεθνή καταχώριση των σημάτων. Κατά συνέπεια, σε ένδεκα κράτη μέλη, και συγκεκριμένα στο Βέλγιο, στη Δανία, στη Γερμανία, στην Ισπανία, στη Γαλλία, στην Ιταλία, στο Λουξεμβούργο, στις Κάτω Χώρες, στην Αυστρία, στην Πορτογαλία και στη

Φινλανδία, η προστασία του σήματος αυτού είναι ίδια με εκείνη αν το σήμα αυτό είχε καταχωριστεί ευθέως από το εθνικό Γραφείο σημάτων της σχετικής χώρας.

44 Βέβαια, σωστά το τμήμα προσφυγών σημείωσε στην προσβαλλόμενη απόφαση ότι το ΓΕΕΑ πρέπει να προβαίνει σε αυτοτελή εκτίμηση σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση.

45 Πράγματι, το κοινοτικό καθεστώς των σημάτων είναι ένα αυτοτελές σύστημα, το οποίο αποτελείται από σύνολο κανόνων και έχει δικούς του στόχους, καθόσον η εφαρμογή του είναι ανεξάρτητη κάθε εθνικού συστήματος [απόφαση του Πρωτοδικείου της 5ης Δεκεμβρίου 2000, Τ-32/00, Messe München κατά ΓΕΕΑ (electronica), Συλλογή 2000, σ. II-3829, σκέψη 47]. Κατά συνέπεια, το καταχωρήσιμο ενός σημείου ως κοινοτικού σήματος πρέπει να εκτιμάται μόνο με βάση τη σχετική κοινοτική ρύθμιση. Επομένως, το ΓΕΕΑ και εν ανάγκη ο κοινοτικός δικαστής δεν δεσμεύονται από απόφαση κράτους μέλους, ή και τρίτης χώρας, με την οποία γίνεται δεκτό ότι το ίδιο σημείο μπορεί να καταχωριστεί ως εθνικό σήμα (προαναφερθείσα απόφαση «Σχήμα φακών τσέπης», σκέψη 41).

46 Ωστόσο, οι καταχωρίσεις που γίνονται πλέον σε κράτη μέλη αποτελούν στοιχεία τα οποία, χωρίς να είναι καθοριστικά, μπορούν να ληφθούν υπόψη για την καταχώριση κοινοτικού σήματος [αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 16ης Φεβρουαρίου 2000, Τ-122/99, Procter & Gamble κατά ΓΕΕΑ (Σχήμα σαπουνιού), Συλλογή 2000, σ. II-265, σκέψη 61· της 31ης Ιανουαρίου 2001, Τ-24/00, Sunrider κατά ΓΕΕΑ (VITALITE), Συλλογή 2001, σ. II-449, σκέψη 33, και της 19ης Σεπτεμβρίου 2001, Τ-337/99, Henkel κατά ΓΕΕΑ (Ερυθρόλευκη στρογγυλή ταμπλέτα), Συλλογή 2001, σ. II-2597, σκέψη 58]. Έτσι, οι εν λόγω καταχωρίσεις μπορούν να αποτελέσουν βοήθημα για την ανάλυση που πρέπει να γίνει στο πλαίσιο της αξιολογήσεως μιας αιτήσεως καταχωρίσεως κοινοτικού σήματος [απόφαση του Πρωτοδικείου της 26ης Νοεμβρίου 2003, Τ-222/02, HERON Robotunits κατά ΓΕΕΑ (ROBOTUNITS), Συλλογή 2003, σ. II-4995, σκέψη 52].

47 Όπως εξέθεσε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 40 της παρούσας αποφάσεως, πρέπει να σημειωθεί ότι το τρισδιάστατο σήμα του οποίου ζητήθηκε η καταχώριση είναι ασυνήθιστο και ικανό να παράσχει τη δυνατότητα να διακριθούν τα σχετικά προϊόντα από εκείνα που έχουν άλλη εμπορική καταγωγή. Την εκτίμηση αυτή επιρρωννύει η υπέρ της προσφεύγουσας καταχώριση ενός τρισδιάστατου σήματος πανομοιότυπου σχήματος με το σχήμα του επίμαχου εν προκειμένω σήματος, και τούτο σε ένδεκα κράτη μέλη.

48 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει, ενώ παρέλκει η απόφανση επί των άλλων επιχειρημάτων της προσφεύγουσας, ότι κακώς το τμήμα προσφυγών θεώρησε ότι το σήμα του οποίου ζητήθηκε η καταχώριση στερείται διακριτικού χαρακτήρα υπό την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94.

49 Κατά συνέπεια, ο λόγος ακυρώσεως πρέπει να κηρυχθεί βάσιμος και η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

50 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου.

51 Δεδομένου ότι το ΓΕΕΑ ηττήθηκε, πρέπει, λαμβανομένου υπόψη του σχετικού αιτήματος της προσφεύγουσας, να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τέταρτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) **Ακυρώνει την απόφαση του τετάρτου τμήματος προσφυγών του Γραφείου Εναρμονίσεως στο πλαίσιο της Εσωτερικής Αγοράς (εμπορικά σήματα, σχέδια και υποδείγματα) της 3ης Οκτωβρίου 2002 (υπόθεση R 313/2001-4).**

2) **Καταδικάζει το καθού στα δικαστικά έξοδα.**

Legal Tiili Βηλαράς

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 24 Νοεμβρίου 2004.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

H. Legal